

Un vell ofici i unes noves sigles

Àlex Gutiérrez

La substitució del sistema tradicional de televisió en obert pel de la TDT encara no té data definitiva a casa nostra, però hauria de succeir d'aquí a menys de dos anys. És un canvi prou important perquè els impulsors i defensors d'aquest paradigma intentin obviar el terme de ressonàncies catastròfiques *apagada analògica* i promoguin el més positiu d'*encesa digital*. Però el que definirà el nou panorama no serà l'existència d'emissores que emetin en TDT (al capdavant, ja n'hi ha moltes que ho fan), sinó l'extinció de les emissions en analògic.

El debat, avui dia, està molt centrat en la substitució d'un tipus de tecnologia per una altra, i això ha motivat que hi hagi una relativa sequera a l'hora d'estudiar com aquestes tres sigles canviaran la manera d'informar. El doctor Josep Lluís Micó (La Font de la Figuera, València, 1974) vol plantejar aquest debat i traçar algunes línies sistemàtiques d'anàlisi en el llibre *Informar a la TDT (notícies, reportatges i documentals a la nova televisió)*, que ha editat *Trípodos* dins la seva col·lecció Papers d'Estudi.

L'obra està estructurada a mode de manual de referència. Micó no ha elaborat un assaig específic sobre les conseqüències de la TDT en els processos de producció informativa, sinó que ha optat per un manual bàsic però complet sobre els gèneres informatius de la televisió, *tenint en compte ja* la TDT i els canvis que aquesta implica. Així, la primera part es dedica a l'anàlisi del programa de televisió i, més específicament, dels informatius. En la primera meitat d'aquest bloc situa les nocions de programa, programador, programació, estil, audiència i modalitats. L'autor en fa unes definicions que inclouen consideracions, diguem-ne, editorials. Per exemple, a l'hora de parlar de l'audiència no pot evitar recordar com les dades quantitatives resulten a voltes insuficients per comprendre de ple un determinat sistema i apunta com la TDT pot compensar aquest vici: "Durant anys, els valors absoluts de l'audiència han ignorat el grau d'atenció del públic i l'escala de comprensió del missatge. Sobretot importava l'impacte, quan es duia a terme el contacte (dia, hora, bloc, segment del programa) i durant quant de temps. Les aplicacions interactives de la televisió del futur, sobretot a través de la TDT, haurien d'acabar amb aquest error. Però, de moment, només podem conjugar aquest verb en condicional. El futur ens dirà si podem passar de les hipòtesis als fets".

La segona meitat del capítol, la dedicada als informatius, sistematitza els diferents gèneres, molts dels quals han sorgit a partir de la introducció de millores tècniques. Les càmeres cada vegada han estat més lleugeres i

autònomes. Un altre canvi fonamental ha estat la capacitat d'enviar imatges i so a grans distàncies en temps real. El reporterisme, avui dia, es pot exercir amb un equip ben lleuger, cosa que hauria de permetre, en teoria, que els esforços (humans i econòmics) es dediquessin a consideracions periodístiques, superades o assumides les tècniques.

Però, en canvi, el que s'ha produït és una deriva cap a l'espectacularització. S'ha situat tant la noció d'impacte en el centre de l'interès audiovisual, que els informatius han encetat una deriva cap al xou d'entreteniment. La introducció de la televisió privada, a la dècada dels noranta, també hi ha ajudat, tal com recorda Micó: "Continuem instal·lats en una tendència pseudoinformativa que lluita per mostrar-se radicalment enfrontada als informatius de l'anterior monopoli, el de la televisió pública. Tot plegat va desembocar en una confusió, de manera que resultava molt difícil diferenciar la informació de l'opinió".

En aquest sentit, el llibre recorda l'estudi *Medios de comunicación. Tendencias 06*, elaborat pel professor Bernardo Díaz Nosty, de la Universitat de Màlaga. La diagnosi és clara i inequívoca, diu Micó, comentant l'estudi: "Els canals espanyols han reduït el temps destinat a 'les notícies de referència' en els darrers exercicis. La informació que preparen les emissores espanyoles és cada vegada més pobra, el mateix està succeint als Estats Units. Els codis de la premsa sensacionalista s'estan traslladant a l'espai audiovisual. Tres quartes parts

dels continguts dels informatius diaris estan dedicats al periodisme ‘popular’, és a dir, a notícies sobre successos, vida social, esports i espectacles”.

La segona part del llibre es dedica ja específicament a les notícies, els reportatges i els documentals. Per a cada gènere i subgènere se n’analitza l’origen i l’evolució històrica, cosa que permet comprovar com novetats tècniques i canvis en els formats van sempre del bracet. Per exemple, les privades —no exactament una novetat tècnica, però sí un canvi de paradigma— introdueixen un concepte que resultarà decisiu per a la forma dels actuals informatius: el zàping: “En el decenni passat, per evitar el zàping, l’estructura tradicional heretada de la piràmide invertida de la premsa (segons la qual els elements més destacats apareixen al principi) va ser substituïda pel suspens característic de la ficció. Així, abans dels anuncis, es presentava una notícia interessant, el desenllaç de la qual es posposava per al bloc que hi hauria després de la publicitat”.

I, per tant, com afectarà la TDT a tot plegat? Un dels elements fonamentals de la TDT, segons els seus impulsors —que de TDTescèptics el món n’és ple—, és la interactivitat. Això hauria de permetre, entre moltes altres coses, un coneixement exhaustiu de l’audiència de cada programa i també la possibilitat de disposar d’informació no tan sols a la vella manera (la lineal: un presentador va introduint vídeo amb notícies, per reduir-ho a l’esquema més simple), sinó de manera multicanal. Per exemple, potser ja no caldrà fer un programa sobre

el temps meteorològic a tot Catalunya, perquè una aplicació interactiva servirà a cada televisor el temps concret de la seva concreta àrea o municipi.

De fet, un cop d’ull als canals de notícies ja permet copsar aquesta tendència a la multiplicitat de missatges: són els famosos tickers que apareixen en pantalla i que són asincrònics amb la notícia que detalla el presentador. Titulars d’última hora, cotitzacions de borsa, resultats esportius... Micó considera que es tracta d’un apropament del mitjà televisiu a la manera de procedir de la premsa digital: “Les noves tendències en informatius (especialment en els canals monotemàtics, de la CNN al 3/24) situen en la pantalla rètols i símbols sobre temes diversos mentre un presentador o una notícia ocupa la part principal del quadre. Aquests elements, a través dels quals s’activen algunes aplicacions interactives de la TDT (el temps, la situació del trànsit, etc.), no estan pensats perquè els seus significats se solapin. Si bé la descodificació és pràcticament simultània, el missatge que transmeten cadascun d’ells no interfereix en els continguts de la resta. O no ho hauria de fer. La filosofia que s’aplica és similar al plantejament que segueixen les pàgines dels diaris digitals, influïdes al seu torn pel disseny de la premsa, amb titulars, columnes de text, fotografies, gràfics, etcètera”.

Ara bé, aquest desplegament infogràfic correspon sobretot a models de televisió mitjans o grans, que es poden permetre estructures de personal considerables. Cal recordar

que, a Catalunya, l'encesa analògica implica també l'establiment d'un mapa de televisions locals que contempla prop d'un centenar d'emissores, entre públiques i privades, i que resol la situació d'al·legalitat en què es trobava aquest subsector. Aquí la TDT introdueix un canvi no tan sols tècnic, sinó també administratiu i de cobertura. Allò que abans eren emissores locals o subcomarcals ara passaran a ser rebudes en àrees supracomarcals, ja que el país ha estat dividit en 21 demarcacions. Alguns experts auguren que, de la mateixa manera que la premsa comarcal haurà estat decisiva per reforçar la identitat de les comarques, la TDT podria crear una nova consciència identitària, ajustada a cadascuna de les àrees de cobertura.

194

Les fronteres entre les àrees d'emissió sempre són conflictives. Només cal veure les dificultats que secularment ha tingut TV3 per poder ser vista al País Valencià. Esquarterar un únic mercat lingüístic és una opció ben poc estratègica i l'actitud de la Generalitat valenciana només s'explica des de la (presumpta) lògica política. La TDT allibera l'espectre radioelèctric, o sigui, que elimina l'excusa de la saturació del dial a l'hora de negar l'entrada d'una determinada televisió en un territori concret. Malauradament, les traves partidistes poden seguir exercint-se. De totes maneres, les dues Generalitats treballen per arribar a un acord de reciprocitat que permeti la recepció de TV3 al País Valencià a canvi de permetre que Canal 9 sigui vist a Catalunya. El llibre no entra a fons en aquest tipus de qüestions, però l'autor no pot dei-

xar d'ironitzar amb el fet: "Amb la TDT s'eliminen, doncs, les interferències. Si més no, les tècniques. Les polítiques i les econòmiques són un altre assumpte".

Així s'arriba a la tercera part, en la qual s'entra ja a fons en la pràctica periodística en el marc de la televisió interactiva. Micó s'enquadra en els creients de la interactivitat, tot i que no comet la imprudència de limitar aquesta tendència a la TDT, conscient que la televisió per IP pot ser la revolució de demà passat que converteixi la resta de sistemes en obsolets. Amb tot, es troba a faltar una certa dosi de prudència en aquesta eufòria tecnològica. Manta vegades s'ha donat el procés d'implementar les funcionalitats tècniques perquè sí, al marge de si realment eren adequades o útils per al discurs i per al consumidor d'informació. Els *telecos* solen anar un pas endavant respecte a les necessitats. O, dit a l'inrevés, que la tècnica permeti fer alguna cosa no vol dir necessàriament que sigui allò que s'ha de fer. Falta veure fins a quin punt la interactivitat arriba al televisor, activitat passiva per excel·lència, o bé es concentra a l'ordinador. El temps ho dirà.

L'autor, en tot cas, aconsegueix no caure en dogmes i reconeix que algunes qüestions tot just ara comencen a dilucidar-se: "Tant la nova televisió com la convergència mediàtica digital estan obrint un apassionant camí d'experimentació. El procés planteja dubtes ininterrompudament i, per resoldre'ls, cal assumir alguns riscos empresarials, de manera anàloga a tot el que va passar a internet fa més de deu anys. Hem de ser conscients que

les millores arribaran sense cap pressa. El periodisme electrònic encara està evolucionant. Per tant, no hem de pretendre sistematitzar en unes setmanes totes les fórmules informatives aptes per a la nova televisió”.

La conclusió —quan això es trasllada al camp de la praxis— és clara: “Si ens centrem en les televisions més petites, la manera d’afrontar el pas a la TDT hauria de girar al voltant de dos eixos coneguts (la proximitat i la interacció) i d’un tercer component igualment bàsic (la col·laboració). Com que les propostes més òlides,

útils i duradores resulten de la unió dels tres eixos, començarem comentant el més específic i, a continuació, passarem als altres dos”.

Recepta prudent, però, que no amaga la necessitat d’obrir un meló: el del nou model televisiu (pel que fa a informatius), en el qual les fórmules tot just comencen a assajar-se. La contrastació d’aquestes provatures serà decisiva perquè les TDT facin honor a allò que representen. Si no, aquest sistema podria rebatejar-se, com apunta Micó, amb els més eloqüents termes de *Terrorífic Desastre Televisiu*.